

Malynovskiy, V. Ya. *Slovnnyk terminiv i poniat z derzhavnoho upravlinnia* [Dictionary of Terms and Concepts of Public Administration]. Kyiv: Tsentr spryannia instytutov. rozvytku derzh. sluzhby, 2005.

Obolenskyi, O. Yu. *Derzhavne upravlinnia ta derzhavna sluzhba : slovnnyk-dovidnyk* [Public Administration and Public Service: A Dictionary]. Kyiv: KNEU, 2005.

Pasichnyk, Yu. V. *Biudzhetna systema Ukrainy ta zarubizhnykh krain* [Budget System of Ukraine and Foreign Countries]. Kyiv: Znannia-Pres, 2006.

Romanenko, O. R. *Finansy* [Finances]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2009.

Tarasjuk, M. V., and Syrovetsnyk, O. S. "Dokhody biudzhetu v systemi sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy" [Establishment and Economic Satisfaction of Budget Income in the Budgetary Relations System in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*. 2018. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/21.pdf

УДК 336.645.2

JEL: G32

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

©2020 ЮРЧИШЕНА Л. В., КРЕЧКО О. С.

УДК 336.645.2

JEL: G32

Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України

Оборотні активи відіграють важливу роль у діяльності підприємства, тому потрібно слідкувати за тим, щоб вони були забезпечені достатнім обсягом фінансових ресурсів. Дослідження сучасного стану та динаміки оборотних активів з позиції як напрямів їх вкладення, так і з джерел фінансування є важливим у вдосконаленні існуючих механізмів управління. Метою даної статті є аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. Наведено загальні складові управління оборотними активами, на основі яких визначено етапи подальшого аналізу. Розглянуто підходи вітчизняних вчених до визначення понять «фінансування» та «оборотні активи». Визначено склад та структуру оборотних активів і проаналізовано їх динаміку за період 2015–2019 рр. Виокремлено структуру дебіторської заборгованості та визначено основний вид заборгованості, який переважає на промислових підприємствах. Здійснено розрахунки основних показників, які використовуються для аналізу фінансування оборотних активів, порівняння з рекомендованими значеннями та аналіз їх динаміки. Обґрунтовано важливість робочого капіталу для успішного функціонування підприємств та підтримки фінансової стійкості. Сформовано агрегований баланс промислових підприємств за 2015–2019 рр. з метою оцінки джерел фінансування активів та проаналізовано зміни його структури в динаміці. Розраховано та здійснено аналіз структури джерел фінансування, інвестованих в оборотні активи промислових підприємств України. На основі виконаного дослідження виділено основні проблеми фінансування оборотних активів промислових підприємств України та запропоновано заходи для їх вирішення. У результаті обґрунтовано важливість оборотних активів у виробництві та необхідність вибору доцільних джерел для їх фінансування.

Ключові слова: оборотні активи, джерела фінансування, агрегований баланс, аналіз динаміки, дебіторська заборгованість.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-337-346>

Рис.: 6. **Табл.:** 5. **Бібл.:** 9.

Юрчишена Людмила Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: l.yurchishena@donnu.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5904-0758>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAU-7307-2020>

Кречко Оксана Сергіївна – магістрантка, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: kshiushka14krechko@gmail.com

UDC 336.645.2

JEL: G32

Yurchyshena L. V., Krechko O. S. *The Macroeconomic Analysis of Financing the Current Assets of Industrial Enterprises of Ukraine*

Current assets play an important role in the activity of enterprise, so it is necessary to ensure that they are provided with a sufficient amount of financial resources. Research of the present status and dynamics of current assets from the position of both directions of their investment and from sources of financing is important in improving existing management mechanisms. The article is aimed at an analysis of financing the current assets of industrial enterprises of Ukraine. The general components of current assets management are provided, on the basis of which the stages of further analysis are determined. The approaches of domestic scholars to the definition of concepts of «financing» and «current assets» are explored. The composition and structure of current assets are defined and their dynamics for the period 2015–2019 are analyzed. The structure of receivables is specified and the main type of receivables prevailing in industrial enterprises is defined. Calculations of the main indicators used for the analysis of current asset financing, and comparison with recommended values along with an analysis of their dynamics are performed. The importance of current capital for the successful functioning of enterprises and maintaining financial stability is substantiated. The aggregate balance of industrial enterprises for 2015–2019 is formed in order to assess the resources of financing the assets and changes in its structure are analyzed in dynamics. The structure of financing resources invested in current assets of industrial enterprises of Ukraine is calculated and analyzed. On the basis of the carried out research, the main problems of financing the current assets of industrial enterprises of Ukraine are allocated and measures to solve them are proposed. As a result, the importance of current assets in production and the need to choose appropriate resources for their financing are substantiated.

Keywords: current assets, financing resources, aggregated balance, dynamics analysis, receivables.

Fig.: 6. **Tabl.:** 5. **Bibl.:** 9.

Yurchyshena Liudmyla V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Banking, Vasyl' Stus Donetsk National University (21, 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

E-mail: l.yurchyshena@donnu.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5904-0758>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAU-7307-2020>

Krechko Oksana S. – Graduate Student, Vasyl' Stus Donetsk National University (21, 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

E-mail: ksiushka14krechko@gmail.com

Оборотні активи відіграють важливу роль у діяльності підприємства та є однією із умов забезпечення безперервності виробничого процесу, створюючи новий продукт і, як наслідок, генеруючи грошові потоки. Аналіз фінансування оборотних активів спрямований на виявлення джерел фінансування та їх оптимізацію з позиції співвідношення між власними та позиковими коштами, а також досягнення прийнятного рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, що можна забезпечити шляхом дотримання прийнятних для підприємства обсягів дебіторської заборгованості, грошових коштів, поточних фінансових інвестицій, запасів.

Дослідження сучасного стану та динаміки оборотних активів з позиції як напрямів їх вкладення, так і джерел фінансування є важливим у вдосконаленні існуючих механізмів управління.

Всебічний аналіз дослідження сутності оборотних активів як економічної категорії здійснювали такі вітчизняні вчені, як: Косова Т. Д., Кірдіна О. Г., Брушко Г. В., Громова А. Є., Горовий Д. А.; над проблемою управління фінансування оборотних активів підприємств працювали вітчизняні вчені Рогач С. М., Гуцул Т. А., Ткачук В. А. Проте дослідження проблеми методів організації фінансування оборотних активів на рівні підприємств, нестачі джерел їх фінансування все ще залишаються актуальними й вимагають подальшого теоретичного та практичного обґрунтування.

Метою дослідження є аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України, результатом якого є формування агрегованого балансу.

Фінансування оборотних активів часто зводиться до визначення адекватного рівня та раціональної структури оборотних активів, розміру та структури джерел фінансування (стратегії управління оборотними активами).

Вибір методів фінансування оборотних активів підприємств залежить від всебічного перегляду цілей, завдань принципів і методів, що виконуються в процесі управління [1].

Сучасні умови діяльності підприємств вимагають застосування науково обґрунтованих підходів до формування та використання оборотних активів, спрямованих на максимізацію оборотності, скорочення витрат і збільшення генерованого ними прибутку, що можна забезпечити шляхом раціонального вибору джерел фінансування оборотних активів [2].

Визначення сутності поняття «фінансування оборотних активів» потребує вивчення підходів до його складових. Так, Рогач С. М., Гуцул Т. А., Ткачук В. А. визначають, що «фінансування – це отримання суб'єктом господарювання необхідних грошових фондів для здійснення господарської діяльності» [3]. Тобто, за даним визначенням, основною характеристикою фінансування є забезпечення грошовими коштами певних цілей підприємства.

Громова А. Є., Стецюк В. О. вважають що «оборотні активи – це активи, які в результаті будуть перетворені в грошову форму» [4]. Горовий Д. А. та Маляр В. Я. пов'язують оборотні активи та оборотні кошти, дотримуючись точки зору, що «оборотні кошти – це частина капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи» [5]. Ковальчук Н. О. вважає, що «оборотні активи – це сукупність майнових цінностей, що обслуговують поточну (операційну) діяльність підприємств і цілком споживаються протягом одного виробничого циклу» [6].

Узагальнивши наукові підходи до визначення сутності фінансування оборотних активів, можна стверджувати, що *фінансування оборотних активів* – це підбір структури та складу джерел фінансування для формування потрібного обсягу оборотних активів.

Процес управління оборотних активів передбачає визначення основних складових, що наведено на *рис. 1*.

Одним із основних завдань процесу управління оборотними активами є аналіз фінансування оборотних активів, який доцільно здійснювати за такими етапами:

1. Аналіз динаміки складу оборотних активів – визначення складу оборотних активів і проведення аналізу кожного з елементів.
2. Аналіз динаміки структури оборотних активів – визначення структури оборотних активів і проведення аналізу зміни динаміки.
3. Аналіз структури дебіторської заборгованості – розподіл дебіторської заборгованості за складовими та здійснення аналізу зміни динаміки.
4. Аналіз показників фінансування оборотних активів – розрахунок показників та аналіз зміни їх значень.

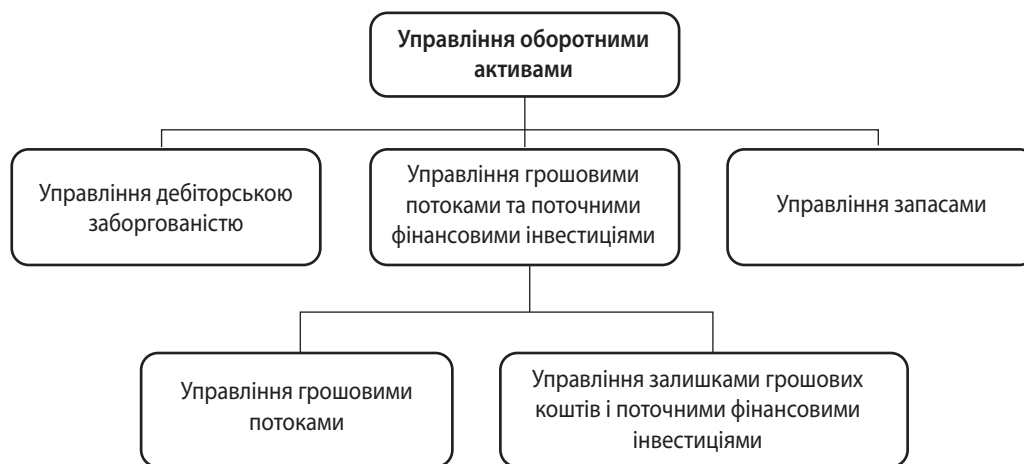

Рис. 1. Складові управління оборотними активами

Джерело: складено за [7; 8].

5. Формування агрегованого балансу за 5 років – визначення джерел фінансування оборотних активів та їх розподіл за елементами.

Аналіз фінансування оборотних активів буде здійснено за статистичними даними підприємств промисловості України (табл. 1).

Аналіз складу та структури оборотних активів промислових підприємств України спрямований на визначення основних тенденцій зміни їх обсягу та структури і слугуватиме інформаційною базою оцінки оборотних активів.

За даними, наведеними в табл. 1, визначено склад оборотних активів: на кінець 2019 р. спостерігається збільшення на 13% порівняно з 2018 р. обсягу запасів ТМЦ; стрімке збільшення дебіторської заборгованості у 2018 р. на 17,7% є свідченням збільшення продажів у кредит з відстрочкою платежу, у 2019 р. заборгованість зменшується на 11%, що є позитивним для підприємств; обсяг поточних фінансових інвестицій у 2019 р. порівняно з 2015 р. зменшився на 2%, а порівняно з 2018 р. збільшився на 14%; обсяг

грошових коштів стабільно збільшується з 2015 р., що є свідченням забезпеченості промислових підприємств високоліквідними активами; витрати майбутніх періодів у 2019 р. склали 39864,4 млн грн, що на 25% більше, ніж за 2018 р.; обсяг інших оборотних активів на кінець 2019 р. зменшився на 2%.

За результатами аналізу спостерігаються незначні коливання всіх складових оборотних активів протягом 2015–2019 рр., проте в цілому тенденція є позитивною (рис. 2).

На рис. 2 спостерігається значний спад у 2016 р. загального обсягу оборотних активів, а також запасів ТМЦ і дебіторської заборгованості. Причиною спаду могло бути різке скорочення кількості підприємств даної галузі або зменшення попиту на продукцію промислового сектора. Далі до 2018 р. спостерігалось стабільне зростання показників, але у 2019 р. відбулося зменшення загального обсягу оборотних активів і дебіторської заборгованості.

Для детального аналізу динаміки таких елементів оборотних активів, як: поточні фінансові інвестиції, грошові кошти, витрати майбутніх періодів та

Таблиця 1

Динаміка складу оборотних активів промислових підприємств України за 2015–2019 рр., млн грн

Показник	Рік					Темп приросту, % 2019 р. до:	
	2015	2016	2017	2018	2019	2015 р.	2018 р.
	Оборотні активи, усього	941186	600522,6	1515087,5	1778219	1712627,1	82
Запаси ТМЦ	237411,4	114924,9	349754,1	417778,5	472365,2	99	13
Дебіторська заборгованість	595111	342782,5	990702,4	1166430,7	1033454,4	74	-11
Поточні фінансові інвестиції	13560,7	22809,8	16013,6	11650,1	13245,2	-2	14
Грошові кошти	59446,3	69070,5	80668,4	87973,8	92348,6	55	5
Витрати майбутніх періодів	15687,3	24671,6	40256,4	31789,2	39864,4	154	25
Інші ОА	19969,3	26263,3	37692,6	62596,7	61349,3	207	-2

Джерело: складено на основі даних [9].

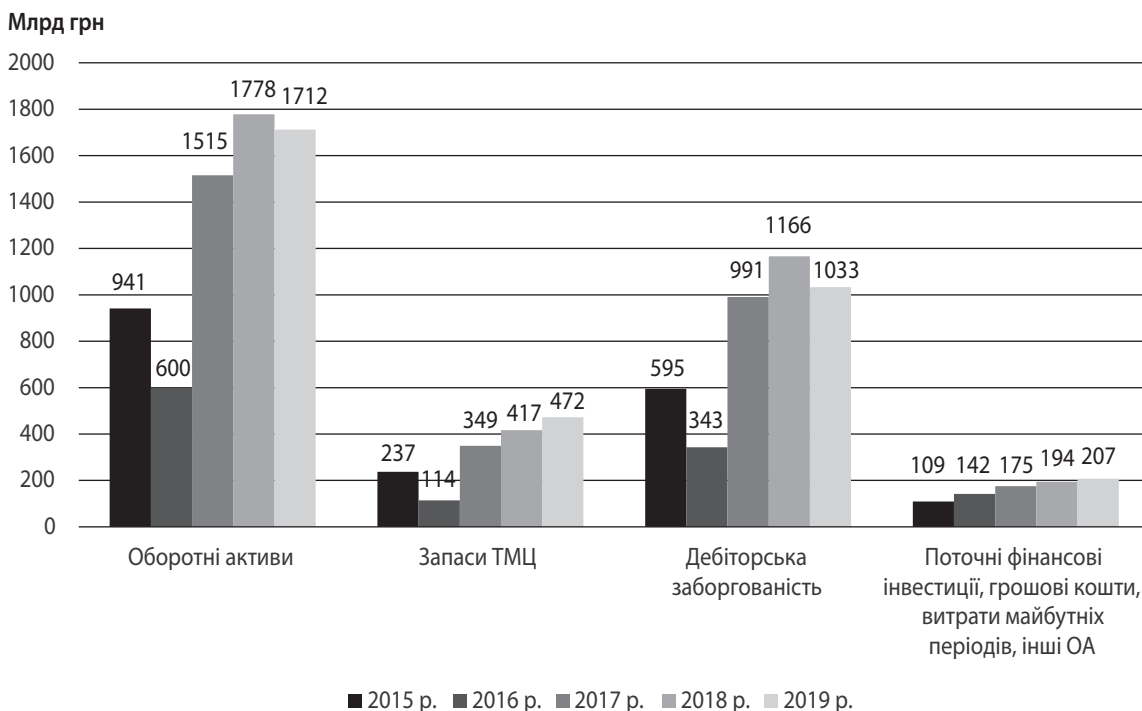

Рис. 2. Динаміка оборотних активів промислових підприємств України у 2015–2019 рр. млрд грн

Джерело: побудовано на основі даних [9].

інших оборотних активів, розглянемо їх значення на окремому графіку (рис. 3).

Поточні фінансові інвестиції зростають у 2015–2016 рр., у наступні періоди спостерігається повільний спад до 2018 р. включно, у 2019 р. відбувається незначне зростання на 14%, що може свідчити про зростання можливостей підприємства вкладати тимчасово вільні кошти в банківські депозити, короткострокові цінні папери або інші дохідні фінансові інструменти з метою формування ліквідних резервів та одержання доходів. Збільшення витрат майбутніх періодів спостерігалось у 2015–2017 рр. і у 2019 р. на 25%. Це вказує на збільшення проавасованих витрат на наступні періоди, що дозволить підприємству віднести витрачені кошти в даному році на витрати в іншому звітному періоді та зменшити податкове зобов'язання на цю суму. До таких витрат можуть відноситися, наприклад, проавансовані орендні платежі або оплата страхових полісів для працівників на певний період. За результатами аналізу спостерігається зростання обсягу грошових коштів у 2015–2019 рр., що свідчить про високий платіжний рівень промислових підприємств України. Обсяг оборотних активів збільшується протягом 2015–2019 рр. (табл. 2).

Основною складовою оборотних активів промислових підприємств України є дебіторська заборгованість, частка якої протягом 2015–2019 рр. має незначні коливання та складає 57–66%. Вкладення значних обсягів грошових коштів, авансованих у де-

біторську заборгованість, пояснюється тим, що значна частка реалізації готової продукції здійснюється з відстрочкою платежу, і це є нормальним явищем для промислових підприємств.

Важому складову у структурі оборотних активів займають запаси товарно-матеріальних цінностей, частка яких у 2015–2019 рр. коливається в межах 19–28%. Це обумовлено тим, що промислові підприємства накопичують запаси товарно-матеріальних цінностей для здійснення безперервності виробничого процесу, час зберігання яких визначається технологічними процесами та показниками оборотності. Брак запасів на промислових підприємствах може призвести до перебоїв, а інколи і до повної зупинки виробничих процесів, наслідком чого є зростання витрат і зменшення фінансових результатів. Формування товарно-матеріальних запасів у мінімальних обсягах обмежує можливості підприємств щодо швидкого реагування на коливання попиту на ринку та, як наслідок, зумовлює упущену вигоду, тому промислові підприємства повинні формувати оптимальні обсяги товарно-матеріальні цінності з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

Частка грошових коштів промислових підприємств у 2017–2019 рр. коливається в межах 5%, що є нормальним явищем, адже практично 95% фінансових ресурсів виробничих підприємств задіяні в обороті. Інші оборотні активи займають незначну питому вагу та становлять 2–4% за період дослідження.

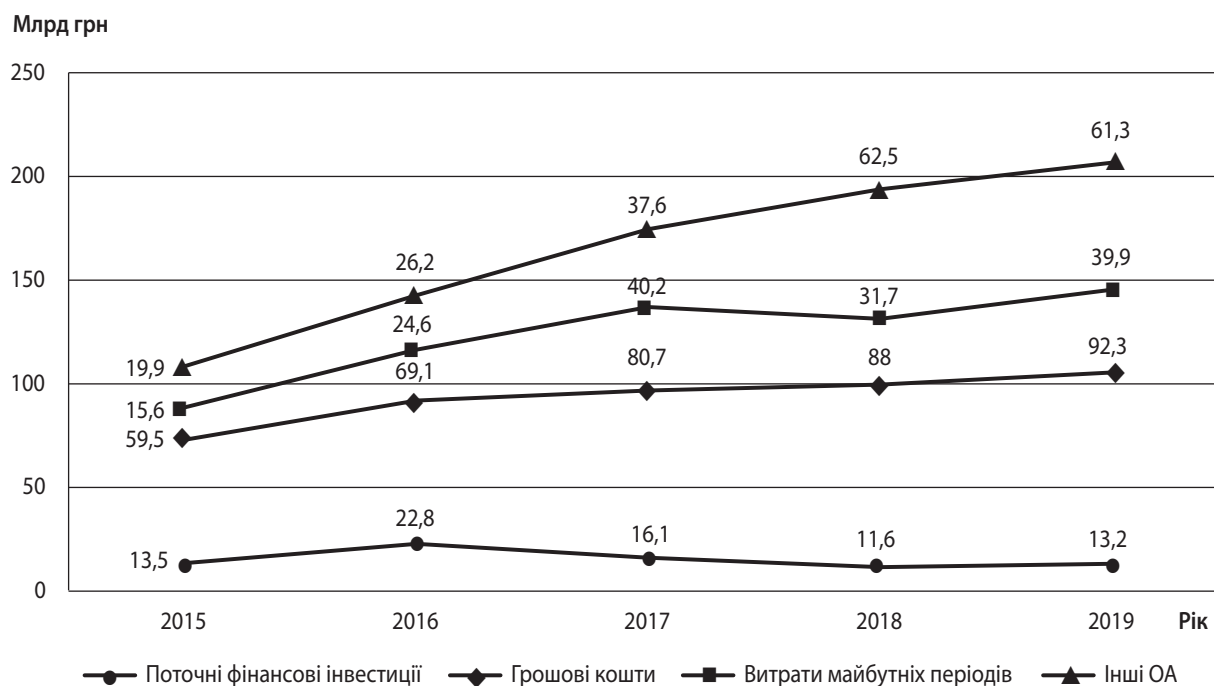

Рис. 3. Динаміка поточних фінансових інвестицій, грошових коштів, витрат майбутніх періодів та інших оборотних активів промислових підприємств України у 2015–2019 рр, млрд грн

Джерело: побудовано на основі даних [9].

Таблиця 2

Структура оборотних активів промислових підприємств України за 2015–2019 рр., %

Показник	Рік					Відхилення (+/-) 2019 р. до:	
	2015	2016	2017	2018	2019	2015 р.	2018 р.
Оборотні активи	100	100	100	100	100	–	–
ТМЦ	25,2	19,1	23,1	23,5	27,6	2,4	4,1
Дебіторська заборгованість	63,2	57,1	65,4	65,6	60,3	-2,9	-5,3
Поточні фінансові інвестиції	1,2	3,8	1,1	0,7	0,8	-0,2	0,1
Грошові кошти	6,3	11,5	5,3	4,9	5,4	-0,9	0,4
Витрати майбутніх періодів	1,7	4,1	2,7	1,8	2,3	0,7	0,5
Інші ОА	2,1	4,4	2,5	3,5	3,6	1,5	0,1

Джерело: розраховано на основі даних [9].

Динаміку структури оборотних активів промислових підприємств України за напрямками вкладення наведено на рис. 4.

При порівнянні динаміки структури оборотних активів промислових підприємств України за 2015–2019 рр. (див. рис. 4) прослідковується неоднозначність в їх структурі, проте коливання є несуттєвими, особливо у 2017–2019 рр.

Збільшення оборотних активів у сфері виробництва та зменшення у сфері обігу позитивно впливає на процес виробництва та реалізації продукції промислових підприємств. Такі закономірності зміни структури оборотних активів приводять до стабільності оборотних активів і повноцінного за-

безпечення процесу виробництва та реалізації продукції, своєчасних розрахунків і уникнення фінансових зобов'язань, зменшення в структурі джерел фінансування оборотних активів частки позик.

Найбільшу частку в складі оборотних активів промислових підприємств України займає дебіторська заборгованість, що потребує здійснення аналізу її складу (табл. 3).

Структура дебіторської заборгованості промислових підприємств формується за такими складовими: дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, частка якої коливається в межах 69–57% за період дослідження; дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом у межах 13% та інша поточна дебіторська заборгованість на рівні 27–36%.

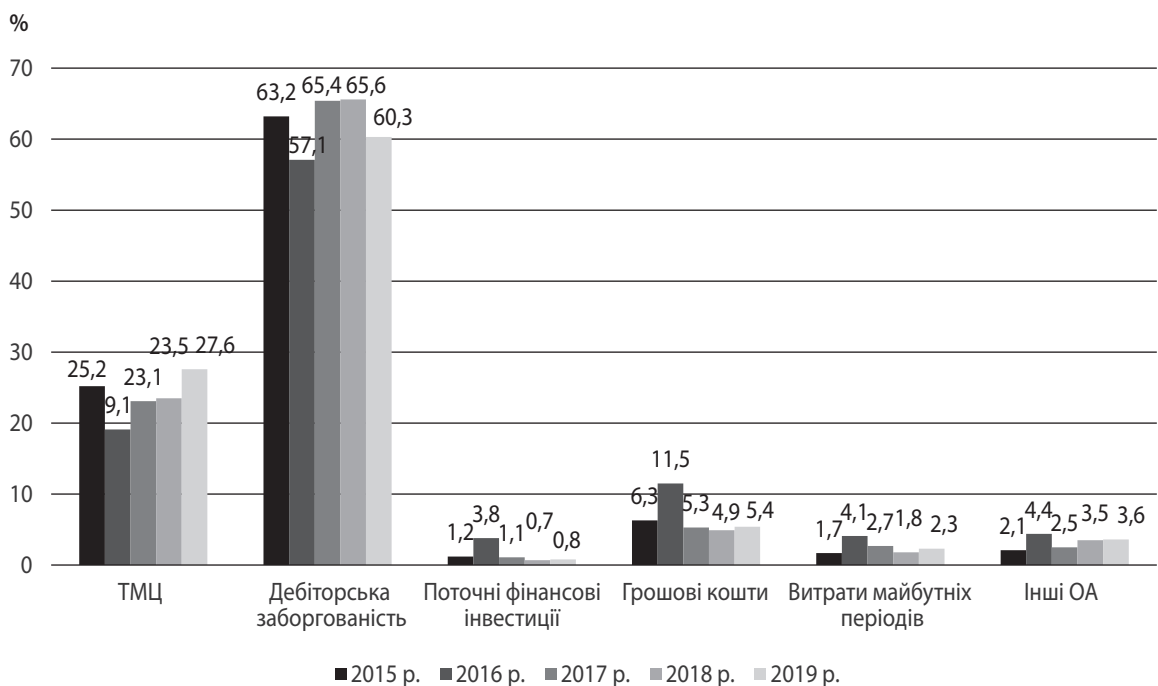

Рис. 4. Динаміка структури оборотних активів промислових підприємств України, %

Джерело: побудовано авторами на основі розрахованих даних.

Таблиця 3

Структура дебіторської заборгованості промислових підприємств України за 2015–2019 рр., %

Склад дебіторської заборгованості	Рік					Відхилення (+/-) 2019 р. до:	
	2015	2016	2017	2018	2019	2015 р.	2018 р.
Усього	100	100	100	100	100	-	-
у тому числі:	-	-	-	-	-	-	-
за товари, роботи, послуги	64,58	68,69	59,83	56,73	55,36	-9,22	-1,37
за розрахунками з бюджетом	3,07	3,64	4,57	13,07	15,1	12,03	2,03
інша поточна дебіторська заборгованість	32,35	27,67	35,6	30,2	31,6	-0,75	1,4

Джерело: розраховано на основі даних [9].

Серед причин збільшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги промислових підприємств можна виділити наявність частки покупців з неналежною фінансовою дисципліною, які затримують оплату поставленого товару, внаслідок чого зменшується обсяг оборотних коштів на підприємствах, зростає потреба залучення позик, що впливає на зростання витрат підприємства та зменшення фінансових результатів. У діяльності промислових підприємств нормальним явищем вважається наявність дебіторської заборгованості, проте політика кредитування покупців повинна бути економічно обґрунтована та відповідати економічним інтересам промислових підприємств, спеціалізації, визначати умови кредитування для різних категорій працівників.

Отже, критерієм оцінювання політики управління дебіторською заборгованістю є досягнення такого розміру заборгованості в структурі оборотного

капіталу, який забезпечить підвищення прибутковості при підтриманні на відповідному рівні платоспроможності підприємства.

Проаналізуємо показники фінансування оборотного капіталу в табл. 4.

Для підприємств промислового сектора важливим показником є робочий капітал, що дає можливість підприємствам підтримувати фінансову стійкість, погашати вчасно поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів, є додатковим резервом розширення діяльності.

Відповідно до наведених у табл. 4 даних робочий капітал за аналізований період мав від'ємне значення, що є негативним для підприємств промислового сектора. Це показує, що оборотні активи не можуть бути профінансовані на покриття поточних зобов'язань.

На рис. 5 проілюстровано динаміку коефіцієнтів покриття та забезпеченості оборотних активів власним капіталом.

Показники, що характеризують фінансування оборотних активів промислових підприємств за 2016–2019 рр.

Показник	Рік					Відхилення 2019 р. до:	
	2015	2016	2017	2018	2019	2015 р.	2018 р.
1. Власний капітал, тис. грн	518286,2	711549,5	626418,7	754335,5	864621,2	346335	110285,7
2. Поточні зобов'язання, тис. грн	1517916,3	1841327,7	2308730,9	2538906,7	1765364,9	247448,6	-773541,8
3. Необоротні активи, тис. грн	1147750,2	1259697,9	1347155,3	1511579,7	1518163,8	370413,6	6584,1
4. Оборотні активи, тис. грн	941186	600522,6	1515087,5	1778219	1712627,1	771441,1	-65591,9
5. Власний оборотний капітал (р. 1 – р. 3), тис. грн	-629463,9	-548148,4	-720736,6	-757244,2	-653542,6	-24078,7	103701,6
6. Робочий капітал (р. 4 – р. 2), тис. грн	-576730,3	-1240805,1	-793643,4	-760687,7	-52737,8	523992,5	707949,9
7. Коефіцієнт покриття (р. 4 / р. 2)	0,62	0,33	0,66	0,70	0,97	0,35	0,27
8. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом (р. 5 / р. 4)	-0,67	-0,91	-0,48	-0,43	-0,38	0,29	0,05

Джерело: складено та розраховано на основі [9].

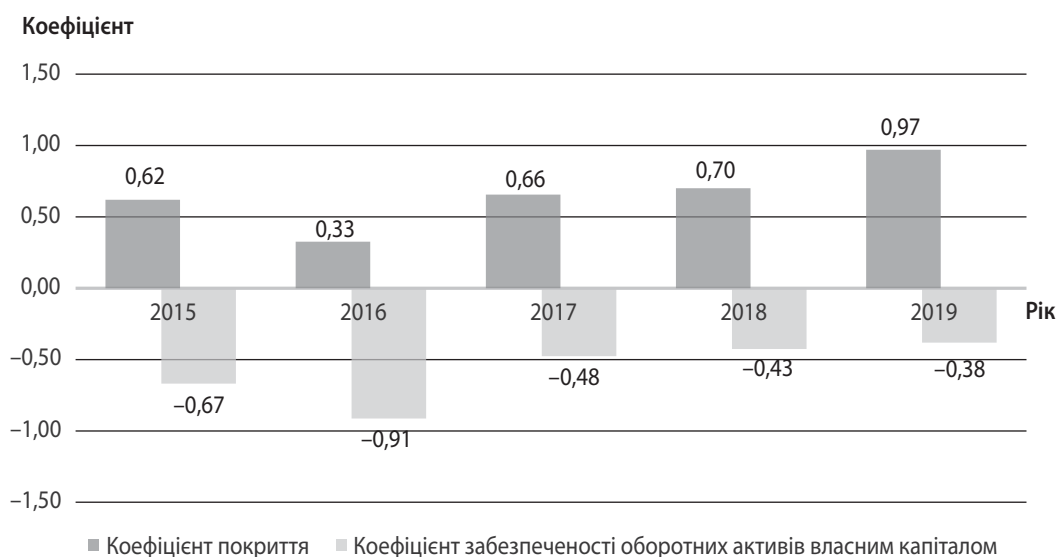

Рис. 5. Динаміка коефіцієнта покриття та коефіцієнта забезпеченості власним оборотним капіталом промислових підприємств України за 2015–2019 рр.

Джерело: побудовано на основі розрахованих даних.

Коефіцієнт покриття з кожним роком збільшується, найвищого значення показник досягнув у 2019 р. – 0,97, це нижче рекомендованого значення 1,25, що свідчить про недостатній рівень платоспроможності промислових підприємств України.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом є від'ємним у 2015–2019 рр., що свідчить про недостатність власного капіталу для фінансування оборотних активів.

З а результатами аналізу промислових підприємств України було виявлено наявні проблеми фінансування оборотних активів. Однією із основних проблем фінансування оборотних активів промислових підприємств є відсутність робочого капіталу. Це означає, що підприємства промислового сектора не в змозі профінансувати свої поточні активи за рахунок власних ресурсів, а навпаки, з даних

розрахунків видно, що поточні зобов'язання спрямовуються на повне фінансування оборотних активів і частково фінансують необоротні активи. Це пояснюється великим обсягом необоротного капіталу на балансі підприємств, профінансувати який, власних коштів не достатньо.

Промислові підприємства України мають незадовільний рівень платоспроможності, що підтверджується недостатнім обсягом оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, що зумовляє зниження їх платоспроможності та призводить до збільшення фінансових зобов'язань і, як наслідок, до фінансових втрат.

Значною проблемою є й те, що промислові підприємства значно залежать від зовнішніх кредиторів, а власний капітал та довгострокові зобов'язання в повному обсязі спрямовуються на фінансування необоротних активів, що обмежує можливості формування власного оборотного капіталу.

Окрім формування раціональної структури оборотних коштів, інвестованих в оборотні активи, важливою ділянкою в роботі промислового підприємства є визначення джерел фінансування. Джерелами фінансування оборотних активів є власні, позикові та залучені кошти, оцінка співвідношення яких визначає фінансовий стан підприємства. Нестачу власного капіталу підприємства компенсують за рахунок позикових коштів.

За даними Державної служби статистики України [9] було сформовано агрегований баланс для оцінки джерел фінансування оборотних активів підприємств промислової галузі, наведений у *табл. 5*.

Аналіз агрегованого балансу промислових підприємств України за 2015–2019 рр. показує, що частка оборотних активів у загальних активах займає більше 50% за період дослідження. Проте із 2017 по 2019 рр.

спостерігається поступове зменшення частки оборотних активів на 10,8%. У 2015 р. і у 2017–2019 рр. фінансування необоротних активів здійснювалося за рахунок власного капіталу, питома вага в якого становить 17–27%, довгострокових зобов'язань – 15–22% та частини поточних зобов'язань, яка поступово зросла від 2% до 6,11%. Це є негативним явищем, тому що за даної структури фінансування відсутній робочий капітал. У 2016 р. фінансування необоротних активів повністю здійснювалося за рахунок власних і довгострокових джерел, з яких власний капітал склав 22,9%, довгострокові зобов'язання 17,64%. Джерелами фінансувалися оборотних активів є короткострокові кредити, питома вага яких коливається в межах 18–27%, та кредиторська заборгованість, частка якої становить 24–43% упродовж 2015–2019 рр. Проте у 2016 р. на фінансування було спрямовано додаткове джерело – довгострокові зобов'язання, частка яких склала 0,23% від загальних пасивів. Тобто, у 2016 р. був невеликий запас робочого капіталу, підприємства частково профінансували оборотні активи за рахунок власних коштів.

Структуру фінансування оборотних активів наведено на *рис. 6*.

За даними, наведеними на *рис. 6*, фінансування оборотних активів здійснюється за рахунок кредиторської заборгованості, частка якої становить на рівні 65–69% у 2015–2018 рр., а у 2019 р. суттєво зменшується до 47%.

Фінансування за рахунок короткострокових кредитів здійснюється на рівні 30,8–35% у 2015–2018 рр., а у 2019 р. суттєво зростає – до 53%. Як додаткове джерело фінансування у 2016 р. були залучені довгострокові зобов'язання, частка яких склала 0,4% від загального обсягу оборотних активів.

Ураховуючи вищесказане, можна виділити основні проблеми фінансування оборотних активів промислових підприємств України:

Таблиця 5

Агрегований баланс промислових підприємств України за 2015–2019 рр., %

Показник	Рік					Показник	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019		2015	2016	2017	2018	2019
Необоротні активи	44	40,5	38,3	38,8	49,1	Власний капітал	20	22,9	17,8	19,4	27,9
						Довгострокові зобов'язання	22	17,64	16,5	15,5	15,01
						Короткострокові кредити	2	–	4	3,9	6,11
Оборотні активи	56	59,5	61,7	61,2	50,9	Довгострокові зобов'язання	–	0,23	–	–	–
						Короткострокові кредити	18	20,73	19	18,9	26,98
						Кредиторська заборгованість	38	38,5	42,7	42,3	24

Джерело: сформовано та розраховано на основі даних [9].

Рис. 6. Структура джерел фінансування, інвестованих в оборотні активи промислових підприємств України, %

Джерело: розраховано та побудовано на основі даних [9].

- ✦ відсутність робочого капіталу на промислових підприємствах – власних ресурсів не вистачає для фінансування оборотної частини активів, що в результаті може призвести до значних фінансових втрат з погашення боргів;
- ✦ низька платоспроможність підприємств – обсяг поточних зобов'язань більший за обсяг оборотних активів, тому підприємства не в змозі вчасно відповідати за поточними зобов'язаннями;
- ✦ великий обсяг дебіторської та кредиторської заборгованості на балансі – затримка в оплаті покупцями заборгованості перед даними підприємствами спричиняє затримку оплати своїх поточних зобов'язань, а саме: кредиторської заборгованості продавцям сировини та матеріалів, також це може стати проблемою для безперервності виробництва.

Реалізація визначених заходів покращить фінансування оборотних активів на підприємствах промислового сектора України:

- ✦ забезпечення регулювання співпраці з кредиторами та дебіторами з метою зменшення зобов'язань;
- ✦ пошук варіантів оптимізації дебіторської заборгованості для підвищення рівня платоспроможності;
- ✦ за можливості, спрямовання прибутку на збільшення обсягу робочого капіталу, що дасть змогу збільшити частку власних ресурсів у джерелах фінансування оборотних активів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що структура джерел фінансування оборотних активів промислових підприємств

України є нерациональною. Результати аналізу оборотних активів промислових підприємств України за 2015–2019 рр. характеризуються неоднозначною тенденцією, що зумовлено зміною розмірів дебіторської заборгованості, питома вага якої в структурі оборотних активів досягає у 2018 р. близько 66%, у середньому за період дослідження 62%.

Здійснивши аналіз показників фінансування, було виявлено негативний показник робочого капіталу на промислових підприємствах України, що свідчить про нездатність підприємств погашати фінансові зобов'язання за рахунок власних коштів і недостатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення розширеного відтворення підприємств, у т. ч. інвестування. Дані висновки підтверджуються негативним значенням коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власним капіталом і критичним значенням коефіцієнта покриття, що знаходиться в межах 0,33–0,97 у 2016–2019 рр.

Оцінка структури джерел фінансування оборотних активів була здійснена за даними агрегованого балансу, за результатами якого було виявлено, що оборотні активи фінансуються за рахунок короткострокових кредитів і кредиторської заборгованості, що підтверджує значну залежність промислових підприємств України від зовнішніх джерел фінансування й обмежує їх можливості щодо розширення діяльності, здійснення інвестиційних вкладень і, як наслідок, оновлення матеріально-технічної бази, зростання фінансових результатів.

Розуміння зміни тенденцій забезпечення та фінансування оборотних активів промислових підприємств України є основою для подальших досліджень щодо вибору критеріїв та обґрунтування політики фінансування оборотних активів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Косова Т. Д., Роганова Г. О. Фінансовий механізм управління оборотними коштами підприємств : монографія. Донецьк : Світ книги, 2013. 232 с.
2. Громова А. Є. Фінансові ресурси підприємств: теоретичні аспекти. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 3. С. 21–23.
3. Рогач С. М., Гуцул Т. А., Ткачук В. А. Економіка і підприємництво, менеджмент : навч. посіб. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2015. 714 с.
4. Громова А. Є., Стецюк В. О. Механізм організації діяльності фінансів підприємств // Матеріали конференції «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку» (м. Чернівці, 15–16 квітня 2016 р.). Чернівці, 2016. С. 32–33.
5. Горовий Д. А., Мальяр В. Я. Сучасні проблеми управління капіталом підприємства // Матеріали першої міжвузівської конференції «Проблеми активізації регіональної інвестиційної політики в сучасних умовах». Дніпропетровськ : ДДФЕІ, 2013. Т. 1. С. 389–391.
6. Ковальчук Н. О. Особливості управління оборотними активами на вітчизняних підприємствах. *Науковий вісник Буковинської державної академії*. 2011. Вип. 1. С. 99–106.
7. Кірдіна О. Г. Управління оборотними активами підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 43. С. 133–137.
8. Брушко Г. В. Методологічні основи управління оборотними активами. *Культура народів Причорномор'я*. 2010. № 179. С. 31–33. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/54467/09-Brushko.pdf?sequence=1>
9. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

REFERENCES

Brushko, G. V. "Metodolohichni osnovy upravlinnia oborotnymy aktyvamy" [Methodological Bases

of Current Assets Management]. *Kultura narodov Prichernomor'ya*. 2010. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/54467/09-Brushko.pdf?sequence=1>

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Horovyi, D. A., and Maliar, V. Ya. "Suchasni problemy upravlinnia kapitalom pidpriemstva" [Modern Problems of Enterprise Capital Management]. *Problemy aktyvizatsii rehionalnoi investytsiinoi polityky v suchasnykh umovakh*, vol. 1. Dnipropetrovsk: DDFEI, 2013. 389-391.

Hromova, A. Ye. "Finsanovi resursy pidpriemstv: teoretychni aspekty" [Financial Resources of Enterprises: Theoretical Aspects]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 3 (2015): 21-23.

Hromova, A. Ye., and Stetsiuk, V. O. "Mekhanizm orhanizatsii diialnosti finansiv pidpriemstv" [The Mechanism of the Organization of Activity of Finances of the Enterprises]. *Problemy i perspektyvy innovatsiinoho rozvytku*. Chernivtsi, 2016. 32-33.

Kirdina, O. H. "Upravlinnia oborotnymy aktyvamy pidpriemstv" [Working Assets Management of the Enterprise]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 43 (2013): 133-137.

Kosova, T. D., and Rohanova, H. O. *Finsanovyi mekhanizm upravlinnia oborotnymy koshtamy pidpriemstv* [Financial Mechanism of Working Capital Management of Enterprises]. Donetsk: Svit knyhy, 2013.

Kovalchuk, N. O. "Osoblyvosti upravlinnia oborotnymy aktyvamy na vitchyznianskykh pidpriemstvakh" [Features of Current Assets Management at Domestic Enterprises]. *Naukovyi visnyk Bukovynskoi derzhavnoi akademii*, no. 1 (2011): 99-106.

Rohach, S. M., Hutsul, T. A., and Tkachuk, V. A. *Ekonomika i pidpriemnytstvo, menedzhment* [Economics and Entrepreneurship, Management]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr NUBiP Ukrainy, 2015.